

บทคัดย่อ

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จำแนกกระบวนการวิจัยออกเป็น ๔ ระยะ คือ (๑) การศึกษาสถานการณ์การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และความร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดเลย ใช้การเตรียมการ (ข้อมูลเอกสาร บุคคล วิทยาการ พื้นที่ และเครื่องมือ ฯลฯ) การสำรวจภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างกลุ่ม/องค์กร ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มสหกรณ์ผู้ผลิต กลุ่มสหกรณ์ผู้บริโภค กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกลุ่มอื่นๆ อาทิ กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ โดยใช้เทคนิคแผนที่ความคิด (Mind Mapping) (๒) การจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ/กระบวนการวิเคราะห์ กำหนดทิศทางการสร้างพันธมิตรของกลุ่ม/องค์กรประชาชนโดยการศึกษาดูงาน การเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ในแต่ละกลุ่มที่สนใจโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และเทคนิคการระดมพลังสร้างสรรค์ (AIC) (๓) การทดลองทำกิจกรรมการเชื่อมโยงเครือข่ายในรูปแบบต่างๆ และ (๔) การประเมินผลโครงการโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการจัดทำรายงานวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า (๑) สถานการณ์การดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้เป็นอย่างดี สมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ มีความสนใจที่จะร่วมมือกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน กลุ่ม/องค์กรประชาชนที่มีอยู่มีความหลากหลาย วัตถุประสงค์ และโครงสร้างการบริหารของกลุ่ม/องค์กรมีความคล้ายคลึงกัน การก่อเกิดของกลุ่ม/องค์กรส่วนใหญ่เกิดจากหน่วยงานภายนอกผลักดัน และมุ่งประโยชน์ด้านต่างๆ จากการรวมกลุ่มเป็นหลัก แรงจูงใจในการทำงาน (Work Motivation) ที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในทิศทาง (Direction) ของกลุ่ม ความหนักแน่น (Intensity) และความเพียรพยายาม (Persistence) เพื่อให้กลุ่ม/องค์กรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและรวมพลัง (Synergy) ที่จะทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดเลยที่มีอยู่ ได้แก่ เครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจและสินเชื่อนในจังหวัดเลย เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านกอไร่ใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เครือข่ายสวนลำไยเอราวัณ และเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดเลย ทั้ง ๔ เครือข่ายไม่ปรากฏผลการปฏิบัติงาน (Job Performance) ที่ชัดเจน กลุ่ม/องค์กรประชาชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์มี ๓๘๘ กลุ่ม จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ๑๐๐ กลุ่ม คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์คัดเลือกจากกลุ่ม/องค์กร

ที่สมควรเพื่อให้เหมาะสมกับโครงการวิจัยได้ ๒๑ กลุ่ม เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัยเริ่มต้นจากเครือข่ายการเรียนรู้ และค่อยๆ พัฒนาเพิ่มเติมเป็นเครือข่ายธุรกิจ กลไกที่สำคัญในการพัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่าย ได้แก่ (๑) การจัดทำแผนกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม (๒) การมีศูนย์ประสานงานเครือข่าย (๓) การประชุมเครือข่ายประจำเดือน (๔) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ (๕) การสื่อสารประสานงานในรูปแบบต่างๆ เช่น โทรศัพท์ จดหมาย เว็บไซต์ ฯลฯ (๖) การเยี่ยมชม และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

บทเรียนที่ได้จากการวิจัยในแง่องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ (๑) ผลจากกลุ่ม/องค์กรเข้าร่วมเครือข่ายได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ทำให้กลุ่ม/องค์กรเห็นคุณค่าสหกรณ์ (Cooperative Value) มากขึ้น (๒) การสร้างเครือข่าย มีกระบวนการสำคัญอยู่ ๔ ประการ คือ การประสานเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนากิจกรรมเครือข่าย การบำรุงรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน (๓) ปัจจัยแห่งความสำเร็จและไม่สำเร็จในกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายขึ้นอยู่กับ การคัดเลือกคุณภาพผู้นำซึ่งใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) ขับเคลื่อนการเชื่อมโยงเครือข่าย การพัฒนาจิตความสามารถและบทบาทของหน่วยงานสนับสนุนให้ทำหน้าที่ “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) ที่มีประสิทธิภาพ ความเสมอภาคของกลุ่ม/องค์กรที่อยู่ในเครือข่าย ความสมดุลในการประสานประโยชน์เพื่อให้การแลกเปลี่ยนระหว่างกันภายในเครือข่าย วัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคลในกลุ่ม/องค์กร และสามารถจัดการความรู้ (Knowledge Management) ให้เป็นระบบ และกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้เครือข่ายดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และศักยภาพของกลุ่ม/องค์กรที่แตกต่างกันมีผลต่อความสำเร็จในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่างกัน

Abstract

The purpose of this research was to find the suitable method for development of the community network organization in Loei Province. The participatory action research (PAR) was employed in this study. It was divided into 4 stages: (1) studying of background data, problems and cooperation among the community network organizations in Loei province by drawing from relating document, people, local supervisors and instruments, etc. The field work survey was done through interviewing and workshop-meeting of 4 community network organizations including the cooperative groups of producers, consumers, saving for production and others, such as farmer groups. The mind-mapping technique was used at this stage. (2) the study tour was set up for gaining, new alliances, new patterns of the others and for analyzing. Sharing-ideas forum and work-shop techniques were provided for interested groups. The AIC and SWOT Analysis were used at this stage. (3) the try out of various forms of activity among the network was done. (4) The last one included the project evaluation by workshop meeting and report writing.

It reveals that (1) most community organizations could respond the members' requirement with satisfaction. Most of the members were interested in exchanging knowledge and experiences. These groups of organization had vary forms, objectives, but their administrative structures were similar to each other. The outsider organizations played the important roles to encourage the forming of these community organizations. Their mutual realization of effective group forming, however, for their benefit, work motivation group direction, intensity, persistence and synergy were at the low level. The community networks in Loei province were the business and loan network, the Kor Rai yai Wisdom network at Kor rai yai village, Amphoe muang, Loei province, the Erawan longan garden network, and the saving for production . These four networks did not show their prominent job performance.

There were 388 groups of community organization participated in interview and 100 groups from workshop meeting. The 21 qualified groups were selected for the research. The network groups, built up from the research project , were started from the learning networks and developed to be the network of business. The important techniques for developing and linking the networks were (1) participation in making strategic plan, (2) building up a cooperative centre among the networks, (3) monthly meeting, (4) supplement of knowledge, (5) various forms of communication through telephoning, letters and websites. (6) continuous and regular visiting.

The gaining knowledge from the research is (1) due to participating in the activities, the community organizations began to recognize cooperative value, (2) The 4 stages of network building up were cooperation, linking the target groups, network development and the sustainable improvement management. (3) The success or failure of the network leans on the leadership quality, that is, to activate the network, to effectively enhance and support the facilitators' roles, the equal acceptance of the members, the balance of benefit exchange among the networks,

culture of exchanging knowledge, and system of knowledge management. These factors can build up organization of knowledge and learning and can maintain the sustainable and quality networks. The different quality of organization affects the success of network activity.